

STAROST O DĚTI

Opravdovost a intenzita mateřské lásky se dá těžko vymezit v době vysoké plodnosti a časté úmrtnosti. Nejlepším ukazatelem tohoto citu se tak ukazuje obava ze ztráty dítěte a smutek z jeho smrti. Mnohem později, když její dcery odcházejí provdané za cizí panovníky a Marie Terezie bude mít malé šance je znovu spatřit, svěří se svému věrnému příteli Rosenbergovi: „Své děti miluji a nejvíc to cítím, když některé z nich ztrácím.“

Úzkost z nemoci a bolest ze ztráty

Marie Terezie, podobně jako mnoho jejích současnic, zažila ztrátu několika svých dětí. Kromě smrti svých tří malých dcer, svého úplně prvního dítěte, téměř tříapůlleté Alžběty, roční Karolíny a novorozené druhé Karolíny, musela tato matka čelit smrti tří dalších dětí, které dosáhly či téměř dosáhly dospělého věku: bezmála šestnáctiletého druhého arcivévody Karla²⁷, dvanáctiapůlleté Johany²⁸ a šestnáctiapůlleté Josefy²⁹, která zemřela těsně před odjezdem za budoucím manželem Ferdinandem,

27 25. září 1768; Klagenfurt, *Rod Orsini-Rosenberg*, spis 77, sv. 65/355 a-3.

28 1. února 1745 - 18. ledna 1761.

29 4. února 1750-23. prosince 1762.

králem neapolským. Z těchto tří dětí zemřel Karel na kurděje a jeho dvě sestry na černé neštovice. Tato nemoc byla metlou tehdejší doby, a děti Marie Terezie postihla opravdu znatelně. Na tuto strašlivou epidemii zemřelo sedm jejích dětí a obě Josefovy manželky.³⁰ Lékaři vůči ní byli bezmocní, stejně jako vůči většině tehdejších vážných nemocí.

Pokaždé, když nějaké dítě onemocnělo, zažívala Marie Terezie podle svých vlastních slov „smrtné úzkosti“.

Ve svých Pokynech pro ayos a ayas³¹ nařídila vychovatelům a guvernankám „pravidelná hlášení o prvních, i nejlehčích indispozicích či sebemenším úrazu (...). Pevně jsem trvala na vykonávání tohoto příkazu, že chci být *dnem i nocí osobně informována* o sebemenší změně či příznaku týkajících se zdravotního stavu mých dětí, aniž jsem se bála, že mě nějaká nepříjemná zpráva vyděsí.“³²

Nepříjemných zpráv bylo dost a důvěrná sdělení i dopisy různým ayas svědčí o úzkostech, které jí působily vážná onemocnění dětí. Rok 1757 byl pro ni v tomto ohledu jedním z nejhorších: zatímco vedla válku s Fridrichem II., během čtyř měsíců onemocní dvě děti a jsou v ohrožení života: v lednu onemocní Josef černými neštovicemi, což jí způsobí

30 19. března 1752-15. října 1767.

31 V listopadu 1763 a v květnu 1767.

32 Vychovatelům a guvernankám se bez rozdílu tehdy říkalo slovy vypůjčenými ze španělštiny, „ayo“ a „aya“.